

در اختیار افرادی باشد که این پوسته را مدیریت می کنند. همچنین تمام درخواست‌ها از اینجا می گذرد و قابلیت مسدودسازی یا جمع آوری اطلاعات در این نقطه وجود دارد.»

▼ مسدودسازی از سوی گوگل پلی

مورد دیگری که باز هم سیاست‌گذاران به آن توجه نکردند این است که شرکت «متا» به‌هیچ‌عنوان اجازه طراحی نسخه غیررسمی پلتفرم اینستاگرام را به هیچ کشور و شرکتی نمی دهد. درواقع سیستم این پلتفرم طوری طراحی شده که نسخه مشابهش هم قابل اجرا شدن نیست اما اینکه دست‌اندرکاران ایرانی چطور می خواهند «پوسته اینستاگرام» را راهی بازار کنند هم در نوع خودش تعجب‌برانگیز است. از سوی دیگر تلگرام نیز درصورتی که متوجه شود نسخه غیررسمی اش خطراتی چون کاهش امنیت کاربر را شامل می شود با اطلاع دادن به گوگل پلی در کسری از ثانیه موجب بسته‌شدن نسخه غیررسمی اش می شود. اتفاقی که به‌طور مثال برای اپلیکیشن «کلاب هانس» رخ داد و بعد از اینکه نسخه رسمی آن برای موبایل‌های اندروید راهی بازار شد، نسخه قدیمی بدون اطلاع کاربران از تلفن‌های همراه‌شان حذف شد. کارشناس شبکه آرون کلاود نیز به این موضوع اشاره می کند که گوگل پلی زمانی که متوجه چنین پوسته‌ای شود که در حال سرقت اطلاعات کاربرانش است بی درنگ دستور حذف آن را می دهد و آی‌پی‌هایی که از این پروکسی ها استفاده کردند نیز مسدود و بلاک خواهد شد. درنهایت این مسئله هم از سمت تلگرام، هم از سمت گوگل پلی قابلیت بلاک شدن دارد.

▼ آخرین تلاش‌ها؟

چندی پیش خبری منتشر شد مبنی بر اینکه ایلان ماسک تایید کرده به‌زودی تلفن‌های همراه معمولی هم می‌توانند بدون نیاز به تجهیزات ویژه به اینترنت وصل شوند. در واقع ایلان ماسک وعده داده که تلفن‌های همراه بدون نیاز به اپلیکیشنی خاص، قادر خواهند بود به اینترنت جهانی وصل شوند تا تحول عظیمی در عرصه فناوری ایجاد شود.
اوایل ژانویه ۲۰۲۴ شرکت اسپیس ایکس یک فروند فالکون ۹ را که شامل ۲۱ ماهواره استارلینک بود، به فضا پرتاب کرد تا این ماهواره‌ها بتوانند اتصال تلفن‌های هوشمند همراه را برای دریافت اینترنت فراهم کنند. در چنین عصری که توسعه‌دهندگان فناوری قصد دارند ارتباط مردم دنیا با یکدیگر را آسان‌تر از همیشه کنند ظاهرأ روبروگرد برخی سیاستگذاران شبکه‌های اجتماعی در داخل کشور بسیار عقب‌تر از علمی است که با سرعت در حال حرکت است. کارگروهی که چنین تصمیمی را اتخاذ کرده طبعاً با واکنش مردم آشناست که حتی باوجود فیلترینگ شدید اینستاگرام، واتس‌آپ و تلگرام، مخاطبان به سمت اپلیکیشن‌های داخلی سوق داده نشدند و با استفاده از فیلترشکن‌های مختلف، تلاش کردند بازهم بتوانند از پلتفرم‌های خارجی اما با امنیت بالا استفاده کنند. البته که شاید این آخرین تلاش‌های موافقان محدودسازی اینترنت در ایران باشد. با شتابی که ابزارهای ارتباطی دارد، شاید دیری نپاید که دیگر تمامی این صحبت‌ها دربارۀ فیلترینگ، پوسته‌و... یا از بین برود یا به کلی شکلی دیگر بگیرد.

شد و برخی افراد که بدون توجه به امنیت حریم خصوصی از این پلتفرم‌ها استفاده می کنند، برای‌شان قطعاً مشکل به‌وجود می آید. همانطور که قبلاً از این نمونه‌ها بوده است. ممکن است این پوسته‌ها اطلاعات خصوصی، بانکی و مالی کاربر را در اختیار بگیرد و فسادها و کلاهبرداری‌های مجازی را گسترش دهد.
بنظر می‌رسد برخی افراد سیاستگذار نسبت به چنین موضوعات مهمی دغدغه ندارند، وگرنه تأمل بیشتری می کردند.

راه درست و منطقی اینترنت در ایران که هم

رگولاتوری شود، هم اینکه اینترنت آزاد در اختیار مردم قرار بگیرد، چیست؟

من فکر می‌کنم اگر تاریخچه اینترنت را از زمانی که وارد ایران شده مورد تحلیل و بررسی قرار دهیم، به این نتیجه می‌رسیم که تا سال ۱۳۹۲ کل پورتهای پهن باند اینترنت که در کشور وجود داشته ۳۰۰ هزار تا بوده است. یعنی تا قبل از سال ۹۲ اساساً اینترنت در ایران در حد بسیار اندک و برای گروه‌های خاصی از مردم- اغلب تحصیلکردگان دانشگاهی- در دسترس بوده است. در دوره ۹۲ تا ۱۴۰۰، این عدد با یک رشد انفجاری به ۱۰۰ میلیون می‌رسد. در این دوره تا سال ۹۴ هم به‌دلیل حکم بر برخی از مراجع تقلید مانند آقای مکارم درخصوص حرام بودن ۲G و ۴G عملاً امکان رشد نبود. پس از سال ۱۴۰۰ نیز رشد اینترنت از جنبه‌های مختلف از جمله فیلترینگ شبکه‌های اجتماعی جهانی یا محدودیت روبه‌رو شد. درحقیقت همین موضوع اولاً نشان می‌دهد که دولت‌های مختلف رفتارهای مختلف داشته‌اند و ثانیاً به‌جز دوره کوتاهی همواره نگاه بیشتر به‌سمت فیلترینگ و محدودیت بوده است. راه درست یعنی بازگشت به‌اصول اصلی حکمرانی مانندپذیرش مطالبه عمومی، یعنی پذیرش مشارکت اجتماعی در تنظیم‌گری. در این شرایط که فاصله‌میان حاکمیت‌ومردم‌به‌بیشترین میزان خود رسیده است، سیاستگذار تصمیم گرفته نسبت به گذشته با شدت بیشتری نسبت به موضوع فیلترشکن‌ها و پلتفرم‌های خارجی مقابله کند. اگر در گذشته استفاده از ویدئو و ماهواره جرم نبود، بلکه خریدوفروش آن جرم بود، اما حالاسیاست متفاوتی نسبت به موضوعات جدیدی برای استفاده از شبکه‌های اجتماعی را درپیش گرفته‌اند. موضوع اصلی اما این است که شورایعالی فضای مجازی، وجاهت قانونی برای جرم‌انگاری چنین موضوعی را ندارد.

آن راحت شوند. البته که این اتفاق از کنترل خارج می‌شود همانطور که در گذشته شاهدش بودیم که گروهی به انتشار بدافزار دست زدند و برخی براساس ناآگاهی، بدافزارها را به صورت ناخواسته دانلود می‌کردند. در هر صورت افرادی از چنین فضایی سوءاستفاده می‌کنند و از لحاظ فنی مشکلات بسیاری را به‌وجود می‌آورند. البته من خوشبین هستم که این مصوبه اجرایی شود.

▼ تکرار یک اشتباه

در خصوص پلتفرم‌های پرکاربرد خارجی، از لحاظ فنی به احتمال ۹۹ درصد این مدل پوسته اجرایی نخواهد شد. تنها بعد از یک مدت مشابه بسیاری از طرح‌ها، بودجه‌ای برای این موضوع هدر می‌رود و کاربرها بازهم نسبت به پلتفرم‌های ایرانی بدبین می‌شوند. تصمیم‌گیران داخلی با سیاستگذاری‌ها نشان دادند هدفشان دسترسی راحت کاربر به آن پلتفرم خارجی می‌مذکور نیست بلکه نظارت روی محتوای کاربران است. نظارت همه جای دنیا وجود دارد اما همین نظارت یک حد و حدودی دارد. اینکه تمام فعالیت کاربران را در هر زمینه‌ای در شبکه‌های اجتماعی کنترل کنیم بدبینی ایجاد می‌کند. باید پذیرفت فیلترینگ شکست خورده است. حتی کسب و کارهایی که درآمدشان مستقیماً به پلتفرم‌های خارجی وصل نبود هم این پلتفرم را ترک نکردند و حاضر نشدند در پلتفرم‌های داخلی حضور داشته باشند.

یکشنبه ۱۳ اسفند ۱۴۰۲
سال دوم • شماره ۴۶۰
www.hamhianonline.ir

۱۵
مهرمنی
نگاه کارشناس

روایت لیاخوف پلاس

باید خواستار تعیین حدود و ثغور شورایعالی مجازی شد

مرزییه ادهم

دکترای علوم ارتباطات اجتماعی

فضای مجازی به‌عنوان ابزاری قدرتمند، فرصت‌های بی‌شماری را برای تبادل اطلاعات، آموزش، سرگرمی و کسب‌وکار فراهم کرده است. با این وجود، چالش‌ها و خطراتی را نیز به‌همراه داشته که ضرورت مداخله و سیاست‌گذاری را به منظور حفظ نظم و امنیت، همچنین حفاظت از حقوق کاربران به‌ویژه کودکان و نوجوانان، مطرح می‌کند. در روند سیاست‌گذاری و قانون‌گذاری برای زیست دیجیتال میلیون‌ها شهروند باید نهاد مسئول چهار شاخصه اصلی را داشته باشد تا بتواند مشروعیت قانونی و مردمی مناسبی کسب کند که منجر به ضمانت اجرایی مصوبات شود. تنوع دیدگاه‌ها، تخصص و تجربه، پاسخگویی و شفافیت، همکاری و هماهنگی با توجه به مقدمه مطرح‌شده شورایعالی فضای مجازی در چه سطحی از مشروعیت و مقبولیت قرار دارد که تنها با یک مصوبه غیرشفاف و متناقض در روزهای اخیر می‌خواست حدود ۶۰ میلیون کاربر فضای مجازی را تبدیل به مجرم بالقوه کند. شاید جواب همه‌ی تنش‌ها و اعتراضات روزهای اخیر در نهاد سیاست‌گذاری شورایعالی فضای مجازی نهفته است که با ابهام در حدود اختیارات هرازچندگاه موجی از تنش‌ها و اعتراض‌ها را ایجاد می‌کند، به نظر می‌رسد یکدستی شدید این روزهای دولت مجلس با شورایعالی فضای مجازی، امر مقدس قانون و قانون‌گذاری را قربانی کرده است.

در کشور چندین مرجع قانون‌گذاری داریم که در رأس آن مجلس شورای اسلامی قرار دارد. مصوبات مجلس پس از بررسی در شورای نگهبان، ابلاغ می‌شود. چند شورا نیز از جمله شورایعالی فضای مجازی به‌عنوان نهادهی فراقوه‌ای وجود دارند که وظیفه سیاست‌گذاری داشته و اصولاً نباید قابلیت و امکان قانون‌گذاری داشته باشند. شورایعالی فضای مجازی تنها می‌تواند سیاست‌های کلان در حوزه فضای مجازی را مصوب و ابلاغ کند؛ سیاست‌هایی مانند بحث احراز هویت، اینترنت اشیاء، ارتباطات میان دستگاهی دولتی و... با تعیین قواعد کلان این موضوعات، این قواعد در مجلس تبدیل به سندهای پایین‌دستی شده تا قابلیت قانون‌گذاری داشته باشند. درواقع این قواعد برای تبدیل شدن به قانون باید در مجلس بررسی شود.

امروزه قوه مقننه به‌عنوان رکن قانون‌گذاری در تمام نظام‌های حقوقی ازیک‌سو و نماد تحقق مردم‌سالاری در کشورها ازسوی دیگر، جایگاه والایی به خود اختصاص داده است. اصل حاکمیت قانون ایجاد می‌کند امور کشور مطابق اصول قانون اساسی انجام شود. شورایعالی می‌تواند سیاست‌گذاری‌ها و مصوبات خود را از طریق دولت یا مرکز پژوهش‌های مجلس ذیل لایحه یا طرح به مجلس پیشنهاد دهد.

قانون در دانش حقوق مفهومی مشخص دارد و تنها مرجع صالح آن مجلس است که طی تشریفات خاصی آن را به تصویب می‌رساند و قرار نیست مراجع غیرانتخابی صلاحیت وضع قانون و حتی مصوباتی بالاتر از آن داشته باشند.

در قانون‌گذاری و اجرای قانون و نیز مراجع دارای صلاحیت برای دادرسی در صورت تخلف باید دارای یک فرآیند شفاف و قابل اعتراض باشند. این درحالی است که یک شورای فراقوه‌ای به‌طور هم‌زمان نقش سه‌گانه‌ی تعیین قانون، اجرا و دادرسی را برعهده گرفته است. نهادی که ملزم به رعایت تشریفات تصویب قانون در مجلس نیست و بارها تناقضاتی دراین‌زمینه داشته است.

مطابق با مصوبه جدید شورایعالی فضای مجازی، این شورا با تشکیل کمیسیون عالی تنظیم مقررات، رسماً وارد حوزه تقنین می‌شود و به‌جای مجلس قانون‌گذاری می‌کند؛ قانونی که توسط شورای نگهبان تطابق آن با شرع و قانون اساسی نیز بررسی نمی‌شود. همچنین بخشی از وظایف قوه‌قضائیه را هم به‌عنوان مرجع رسیدگی شکایات و مرجع اعمال ضمانت‌های اجرایی به خودش اختصاص داده است؛ این درحالی است که تضاد منافع و عدم تأمین مصالح ذی‌نفعان در این فرآیند وجود دارد.

در ادامه با تشکیل تنظیم‌گران بخشی و با کمک مرکز ملی فضای مجازی، با مواردی مثل صدور مجوزها، مداخله در پهنای باند بین‌المللی، مداخله در وضعیت رقابتی بازار و... وارد حوزه اجرایی نیز می‌شود. این یعنی هر چیزی که مربوط به اینترنت باشد در این کمیسیون عالی تدوین و اجرا و نظارت می‌شود. این تداخل قانونی که تا امروز بارها باعث اعمال دستورات سلیقه‌ای و غیرکارشناسی شده است، نهاد قانون‌گذاری را دچار اشکال کرده است و تجربه‌ای مانند طرح صیانت که پس از بررسی‌های کارشناسی در مجلس و کمیسیون اصل هشتادوپنج به صلاحدید قوه‌مقننه تصویب نشد، نشان می‌دهد عدم نظارت بر چنین نهادهی چه عواقبی می‌تواند داشته باشد. مسلماً کسی خواستار بی‌قانونی و سردرگمی در زیست فضای مجازی نیست ولی اینکه یک نهاد غیرانتخابی بدون نظارت و بدون امکان اعتراض ذی‌نفعان به‌طور هم‌زمان هر سه وظیفه تدوین، اجرا و دادرسی را برعهده داشته باشد، باعث عدم شفافیت و فسادزایی می‌شود.

راهکار این کلاف سردرگم، مداخله مجلس شورای اسلامی و دیوان عدالت اداری است که باید خواستار تعیین حدود و ثغور شورایعالی مجازی باشند. اینکه تفاوت تعیین خط مشی و سیاست‌گذاری کلان با برعهده گرفتن نقش‌های سه قوا مشخص شود و قوانین زیست مجازی در نهادهی تنظیم و تصویب شود که ذی‌نفعان شامل بخش خصوصی و مردم امکان مداخله و مشورت داشته باشند.

روی صحنه

داستان خیانت

مَثَلث/ قیس بساقی

نمایش «مَثَلث» (براساس آثار ویلیام شکسپیر) به نویسندگی فواد زیدانلویی، قیس بساقی و محمدجواد مهدیان به طراحی و کارگردانی قیس بساقی از ۲۲ بهمن‌ماه تا ۲۵ اسفندماه هر شب ساعت ۲۰ به مدت‌زمان ۴۰ دقیقه در سالن قشقایی مجموعه تئاترشهر روی صحنه است. این نمایش با بازی امیرحسین بلندی و با حضور محمدجواد مهدیان و قیس بساقی به‌عنوان بازی‌دهندگان و صدایشگان اجرا می‌شود. در خلاصه داستان این نمایش آمده است: «هر قلمرویی شاهی دارد و هر شاهی خائنی، «مَثَلث» داستان خیانت یک مرد وفادار به شاه و داستان خیانت یک شاه وفادار به مرد و داستان خیانت یک زن وفادار به مرد و شاه است. یک مَثَلث خانثانه که در دل یک پاساژ! اتفاق می‌افتد و هیچ‌کس پایان آن را نمی‌داند جز سه برادر سرنوشت و سه نویسنده اثر!»

سختی‌های گرفتن مجوز

ژئلت/ حسن جودکی

«ژئلت» نام نمایشی به نویسندگی عباس عبداللّه‌زاده، دراماتورژی خسرو تقی‌بی، کارگردانی حسن جودکی و با بازی امیرکاوۀ آهنین‌جان و شهروز دل‌افکار است که از ۱۸ بهمن‌ماه تا ۲۲ اسفندماه هر شب ساعت ۲۰ و ۲۰ دقیقه با مدت زمان یک ساعت و ۵ دقیقه در سالن استاد سمندریان تماشاخانه ایرانشهر روی صحنه است. این نمایش داستانی از سختی‌های گرفتن مجوز نویسندگان رمان‌ها و ادبیات داستانی، در زمان شوروی سابق و حکومت استالین، به گونه کمدی وفانتزی است. در خلاصه‌داستان این نمایش چنین آمده است: «نویسنده مشهوری برای رمانش که ۶ سال است مجوز نگرفته، به اداره ممیزی و سانسور مراجعه می‌کند اما با وضعیت عجیبی روبرو می‌شود.» نمایش با دو بازیگر که در نقش‌های نویسنده و کارمند اداره ممیزی است، اجرا شده و از تریشن صدای بهاره کیان افشار و تصاویر ویدئوپروچکشن بهره‌برده است.

حول محور انتقام

تهران پاریس تهران/ سعیددشتی

نمایش «تهران پاریس تهران» به نویسندگی صالح علوی‌زاده، کارگردانی سعیددشتی، تهیه‌کنندگی سام بهشتی و با بازی سینا ساعی، ایما امیانی و فرزین محدث از ۱۴ آبان‌ماه تا ۲۵ اسفندماه در سه نوبت ۱۸، ۱۹ و ۲۰ با مدت‌زمان ۵۵ دقیقه در تماشاخانه ملک روی صحنه است. در خلاصه داستان این اثر نمایشی چنین آمده است: «سارا دختری جوان، پس از مرگ پدرش، برای انتقام از عوامل قتل او، نقشه‌اش را شروع کرده و به پاریس رفته و پس از بازگشت به ایران وارد قصه‌ای پیچیده می‌شود.» «تهران پاریس تهران» که حول محور انتقام می‌گردد، نمایشی است روایی با حضور سه روی که به صورت موازی اما غیرخطی و پازل‌وار، به‌روایت شخصیت‌های داستان صالح علوی‌زاده می‌پردازند، سه روایتی که ظاهرأ ارتباطی به یکدیگر ندارند اما از میانه نمایش ارتباط آن‌ها و شخصیت‌های روایت با یکدیگر مشخص می‌شوند.